

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

De S. Eustachio abbate Luxouiensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

renouabit, eripietque me è manibus vestris, & è manibus Principis vestri nequissimi, qui opificem suum Deum non agnoscit, sed diaboli voluntatem defendit, studetque perficere. Hæc cum à sancto dicta essent, duo ex Magorum principibus Masdrath & Seroth, ad Maarnensem conuersi: Nos, inquit, regem regum Saborum afficimus ignominia. Isti enim errore suo confisi, neminem verentur. Ità locuti, ardentem iram vultus suos ad beatum Barachisium conuerterunt, iusseruntque ipsum in spinas conijci, deinde arundines afferi, findique medias, & sancti viri carni admoueri, tum funiculo tenui ipsum circumuinciri atque comprimi, donec arundines in carnem penetrarent: post autem imperarunt, vt arundines extraherentur, vt eius carnes dilacerarent. Sic igitur fecerunt ministri, & carnes ipsius dilaniarunt. Tunc in cochleam, in qua sanctus Ionas seclusus fuerat, iniici iusserunt impij, atque ibi omnia ossa eius perfringi. Quæ cum essent contracta, Magorum principes ministris imperarunt, vt in fauces ipsius picem ardentem conijcerent. Atque ità beatus Barachisius animam reddidit, & ad sanctorum martyrum numerum ascriptus est.

Nota plusquam beluinam crudelitatem.

Cum autem vir quidam pietate insignis, nomine Abdiforas, sanctos Ionam & Barachisium martyrio coronatos intellexisset, accessit, & sanctorum tabernacula quingentis miliarijs Daricis, & tribus vestimentis Sericis emit ab ijs, à quibus seruabantur. Neque verò sola sanctorum Ionæ & Barachisij corpora mercatus est, sed illorum etiam, qui ante ipsos martyrium pertulerant. Iurauit autem emptor, neminem è principibus resciturum, custodes sanctorum corpora vendidisse: dixitque se illorum, qui martyrio essent affecti, veterem amicum esse. Custodes enim iurandum exegerant, veriti, nè, si res ad principum aures peruenisset, in aliquod periculum inciderent. Sanctorum, qui martyrij palmam tulerunt, nomina hæc sunt, vt superius diximus, Ionas & Barachisius, Zanitas, Lazarus, Marothas, Nerses, Elias, Mares, Abibus, Sembeethes & Sabas. vndecim hi pugiles, gloriosique Martyres, ad finem vsque pro Christo decertarunt, passique sunt se varijs cruciatuum generibus torqueri, vt in Christi fide constantes apparent, & præclarum virtutis specimen & exemplum ac formam posteris relinquerent. Hi sancti beatissimi & Christi milites inuicti, strenuè pro Duce suo pugnantes, & victoriam de Christi hostibus reportantes, stolam lucis induti sunt, & incorruptam ab ipso gloria coronam obtinuerunt: & nos omnes eorum precibus & supplicationibus apud Deum adiunamur.

Abdiforas emit corpora sanctorum admodum carè.

Interfecti sunt nouem ex ijs Christi Martyribus VI. Cal. Aprilis, reliqui autem duo IIII. Calend. eiusdem mensis. Hanc autem sanctorum Martyrum historiam conscripsit Esaias Adami filius, qui cum eques esset Regis Perfarum Saborij, & cum Magorum principibus, vt auditor tantum & spectator eorum, quæ fiebant, interesset, atque ita omnia quæ in hoc certamine contigerunt, ab initio ad finem vsque audisset ac perspexisset, ea ad omnium ædificationem atque vtilitatem & salutem, literarum monumentis mandauit, vt talem pro Christo virtutem omnes studeant imitari: Cui gloria & imperium in secula seculorum, Amen.

Author huius historie.

VITA S. EVSTACHII ABBATIS LUXOVIENSIS,

QUEM ALII EVSTASIVM VOCANT, AVTHORE IONA

Scoto, eius discipulo: sed stylus obscurior & asperior, plerisque locis in gratiam lectoris modicè mutatus est per F. Laur. Surium.

CAPVT I.

Enerabilis Eustachij Abbatis Luxouiensis monasterij scripturus vitam, habitatorem eius inuoco spiritum sanctum, vt qui illi virtutes largitus est, mihi ad narrandas eas sermonem tribuat, vt facta dictis exæquentur. Sub Mauritio & Phoca Imperatoribus, quo tempore Romanæ Ecclesiæ pontifex Gregorius clarus habebatur, necnon & Clotarius Chilperici filius, strenuè Francos regebat, religiosissimi extitere viri, discipuli almi patris Columbani, Attala & Eustachius. quorum prior in Bobiensi, alter in Luxouienfi coenobio, eius successores futere, & magistri instituta suis alumnis seruanda tradiderunt. In principio autem narrationis nostræ, exemplum bonorum omnium sumamus Eustachium, qui sufficit religio-

29. Martij.

Attala & Eustachius discipuli S. Columbani

Genus S.
Eustachij.

600. mona-
chis præf.

Confessio
sacramen-
talis.

2. Cor. 2.

2. Reg. 12.
Psal. 101.

Exhortatio
ad mona-
chos.

Mar. II.

fas ac Deo deuotas mentes, ad appetenda virtutum culmina erigere, & ad perfectionis comprehendenda fastigia incitare. Cum ergo venerabilis pater Columbanus vicissim ab eremi in habitatione anno Luxouium reliquisset, in eo monasterio venerandus pater Eustachius illi suffectus est: cuius post magistrum virtutes clarè fulsere. Et is quidem ex Burgundionum gente ortus, nobilis fuit genere, sed nobilior sanctitate, sui magistri vestigijs insistens. Ad eius famam vndique confluere non pauci, & se religionis cultui mancipabant, ita vt non parua monachorum congregatione adunata, cum sexcentis ferè monachis illic degere videretur in Dei laudibus: qui vno regulæ siue canonis monastici spiritu superna inspiratione imbuti, laudes omnipotenti Deo pio exhibebant famulatu. Porro ille pater venerabilis multa erat abstinentiæ & multarum vigiliarum, quotidiano ieiunio corpus macerans: orandi etiam erat ei assiduitas magna die ac nocte. Nec aberat ab eo sollicitudo omnium ecclesiarum, interueniendi etiam magna assiduitas & constantia. In rebus quoque diuinis implendis erat fortissimus, sollicitus quoque pro pauperibus & peregrinis. Gaudebat cum gaudentibus, flebat cum flentibus. Nam quoties illi aliquis ob recipiendam poenitentiam lapsus suos esset confessus, ita flebat, vt & illum flere compelleret. Causas autem criminum, quas illi confitebatur, nulli, nisi Domino soli, apud quem intercedebat, loquebatur: bonum relinquens exemplum posteris sacerdotibus, vt intercessores apud Deum magis sint, quam accusatores apud homines. Nam & secundum Apostolum, circa huiusmodi hominem confirmanda charitas est: quia ipse sui accusator est, nec expectat accusatorem, sed præuenit, vt confitendo suum abluat delictum. Humiliat etiam animam suam, sicut David sanctus: qui postquam audiuit à Propheta, Dimissum est peccatum tuum, humilior factus est in emendatione peccati, ita vt cinerem sicut panem manducaret, & potum suum cum fletu misceret. Erat quoque vir sanctus temperatus in omnibus, discretione præcipuus: redundabat erga illum timor & amor in subditis, redolebat doctrina in discipulis, labentia cuncta eius animo subtererant. Nullus apud eum vel moerore premebatur, vel immodica lætitia efferebatur. Nec operam declinabat scribendi propria manu libros, nisi cum aliqua infirmitate corpus eius detineretur. Erat autem ei vitata exhortatio ad discipulos suos, vt essent memores sanctorum patrum, qui per mortificationem carnis & contemptum præsentis vitæ, regna cælorum adepti sunt. Quapropter fratres mei, inquit, optimum in ihs certamen: magis verò ac magis satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. Monachorum autem opus illud est præcipuum, vt orationem puram offerant Deo, nihil habentes in conscientia reprehensibile, & memores illius, quod Dominus dicit in Euangelio: Cum stabitis ad orandum, dimittite si quid habetis aduersus aliquem, vt & pater vester, qui in cælis est, dimittat vobis peccata vestra. Quòd si vos non dimiseritis, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

CAP. II.

Eustachius
in legatus
ad S. Colum-
banum.

Clotarius
rex eius fo-
ner mona-
sterium.

Interea memoratus rex Clotarius viri Dei Columbani prophetiam suos in se effectus habuisse cernens, venerabilem patrem Eustachium, qui eius loco Luxouien- se monasterium regebat, ad se accersit: eumque ad se venientem pie admodum obsecrauit, vt ipsius nomine vellet ad beatum Columbanum legatione fungi, adiunctis sibi, quos vellet, nobilibus viris, & quocumque eum reperiret loco, efficaci oratione ei persuaderet, vt ad ipsum accedere dignaretur. Audito rege, venerabilis discipulus ad iter se accingit, magistri vestigia persecutus. Cumque ad eum venisset, Clotarij regis mandata ei exposuit. Viso Eustachio, lætatus beatus Columbanus, gratulatur sibi redeundi oblatam facultatem, retinet aliquandiu apud se Eustachium, hortatur eum memorem esse laborum suorum, cœtium fratrum disciplinae habentis moderari, multos in eorum sodalitate afficere, suisque imbuere institutis. Dimissum post hæc, ad Clotarium remeare iubet, taliaque ad regis aures perferre responsa, sibi æquum non videri vt reuertatur: hoc solum orare, vt sodales suos, qui Luxouien- se inhabitarent monasterium, regali adiutorio & præsidio foueret: addidit etiam literas ad regem castigationis plenas. Fuere eæ regi munus gratissimum, easque ceu pignus quoddam fœderis viri Dei accepit lætus & ouans: nec obliuioni tradidit preces eius, sed omni præsidio iam dictum monasterium munire studuit, annis ditare censibus, fines eius vndique pro voluntate venerabilis Eustachij dilatare: denique ob viri Dei amorem, eius incolæ omni ope & beneuolentia proficui.

CAP.

CAP. III.

Porrò venerabilis pater Eustachius ex Italia à beato Columbano, ut iam diximus, reuersus, paterno affectu & æquo iure subditas monachorum regebat ceteruas. Contigit autem cum pro communi necessitate ire ad Clotarium regem, qui eo tempore in extremis Galliarum finibus & in locis maritimis morabatur. Iter autem habuit Eustachius per saltum quendam pagumque Briegium, peruenitque ad villam Chagnerici, vbi dudum eius magister aliquandiu moratus fuerat. Villa ea Pipimiscum dicebatur, distans ab vrbe Miledorensi duobus plus minus miliaribus. Ibi tum Chagnericus cum coniuge sua Landegunda, benè Christiana & sanæ mentis fœmina, debebat: cuius filium Magnoaldum apud se habebat. Viso autem Eustachio, Chagnericus cum ingenti gaudio eum excepit. Erat autem cum patre & matre filia Burgundofora, quam B. Columbanus Domino consecrauerat. Eam verò pater inuitam & planè recusantem cum desponsasset cuidam, & nuptijs tradere vellet, dolore oculorum correpta, & tanto febrium igne succensa est, ut vix iam superis reddi posse crederetur. Iam supremum illa trahente spiritum, beatus Eustachius patrem eius increpauit, dicens suam noxam esse, quòd ea tantis cruciaretur pœnis, quandoquidem Columbani viri Dei interdictum violare attentasset. Tum ille dissimulans, Vtinam, inquit, sospitati reddatur, & diuinis tradatur obsequijs: ego talibus votis obstare non debebo. Accedit indè Eustachius pater ad lectum puellæ, sciscitatur si suo assensu contra beati Columbani interdictum, post vota cœlestia rursus iteraret terrena. At puella testabatur se talibus votis nunquam paruissè, ut terrenis cœlestia commutaret, sed paratam fuisse & esse beati viri parere præconijs: seque ait præterita nocte vidissè simili figura virum, qua ipse esset, qui oculorum lumen ei redderet. Vocemque simul audissè dicentem: Quodcumque tibi vir iste dixerit, fac, & sanaberis. Infer ergò auribus meis, quæ mihi sunt custodienda, & tuis orationibus pelle dolorem à Domino illatum. Prostratus itaque humi cum lachrymis venerandus pater, Dominum postulat, ut munus promissum largiatur: surgensque, crucem supra oculos exprimit, & manu oculos palpans, Domini auxilium implorat. Protinus salus secuta est, lumen redditur, febrium ignis fugatur, redditamque sospitati matri commendat, donè à Clotario reuersus, religiosus eam vestibus induat. Cernens autem pater sospitati filiam redditam, rursus insisit ut sponso tradatur, pollicitationis pristinae cœca obliuione immemor. Quo puella comperto, cum vna è sodalibus de fuga ineunda pertractat: eaque assensum præbente, felici fuga clam elapsa, ad beati Petri Apostolorum principis basilicam peruenerunt. Quod ut pater rescieuit, post eas furibundus pueros dirigit, iubetque ut apprehensam filiam crudeliter perimant. Pergentes pueri, sinibus ecclesiæ puellam receptam reperiunt. Paulisper autem morati, dum parentis ira frangeretur, puellæ mortis periculum minantur. At illa: Si, inquit, mortem me formidare putatis, in hoc ecclesiæ pavimento probate. Ob-
Burgundo-
fora con-
stantia.
talem etenim causam ouans mortem excipio propter illum, qui pro me non dedignatus est mori. Interea peracta legatione sua Eustachius pater remeat, puellam custodia liberat, patrem terribiliter increpat, religionis vestem per pontificem vrbis illius Gundoaldum nomine, induit, sacratque salutaribus sacramentis, monasterium virginum Christi super paternum solum inter fluuios Mugram & Albam ædificat, fratres, qui structurae curam habeant, deputat, germanum puellæ Chagnoaldum, & qui ei postea successit, Vualdebertum, ut regulam eas doceant, decernit: in quo quidem Vualdeberto quantæ virtutes postmodum extiterint, si vita comes fuerit, prosequi nitimur.

CAP. IIII.

Reuerfus indè venerabilis vir Eustachius ad Luxouium, magistri præceptum implere parat, ut gentes vicinæ pabulo fidei alerentur. Progressus ergò, Vuarascis prædicat, quorum alij idololatricis cultibus, alij Photinij, alij Bononi errore contaminati erant. His ad fidem conuersis, ad Boios, qui nunc Baioarij vocantur, tendit: eisque multo labore imbutis, ac fidei lineamento correctis, plurimos eorum ad fidem conuertit. Vbi cum aliquantisper moratus fuisset, dimisit sagaces viros, qui in cœpti laboris studio desudarent: ipse verò ad Luxouium remeare studet. Cum ergò iter carperet, venit ad quendam virum nomine Gundoninum, qui eo tempore ad villam, quam Mosam vocant ab amne eo in loco fluente, morabatur. Cumque is vidisset Eustachium, velut gratissimum munus ouans do-

S. Eustachij
Christi gen-
tilibus an-
nunciat.

mī recepit. Ingressus autem Eustachius in domum, præmissa benedictione, poscit ut liberos, quos habeat, repræsentet. Ille obediens, duos bonæ indolis filios præsentat. At vir sanctus, Est ne, inquit, tibi adhuc proles? Ille faterur præter vnam filiam luminibus orbatam, nomine * Salebergam, se amplius non habere. Veniat, inquit, illa. Quā cūm vidisset, sciscitatus est ex ea, vtrum iuuenilis animus ad cultum diuini timoris adspiraret. Tum illa affatim vt tenera quiuuit ætas, respondit se paratam esse sacris obtemperare præconijs. Suscepit ergo vir sanctus laborem, biduano corpus ieiunio affecit, mentem fide armauit, super oculos benedictionis oleum effudit, meruitq; tandē per eius interuentum cæcitas obtinere lumen. Redintegrauit diuina pietas ad preces famuli sui, luminis damna, vt recepto lumine, post diuina munera vberius ad timoris Dei cultum adspiraret. Et ea quidem nunc usquē superest, & diuinis obsequijs dedita, non solum suæ vtilitati, sed & alijs prouider oportuna. Cumq; vir Dei progressus in dē, cœptum iter perageret, quendam fratrem Agilum nomine, qui modò Respacēsis cœnobij præsul existit, quemq; tum vehemens februm ignis excoxit, manu tetigit, interuentuq; orationum suarum pristina sospitati ilicō restituit. Deindē peruenit ad supradictum cœnobiū, ibiq; tam fratres interiūs, quā vicinos populos ad Christianum vigorem excitare studet, multosq; eorum ad poenitentia medicamenta pertraxit. Fuit autem hoc illi studio, vt multos sua facundia erudiret: & quidem complures ex eis postea ecclesiarum præfules extiterunt: Chagnoaldus Lugduni, Acharius Viromandorum & Nouiomenis ac Tornacensis episcopus, Rachnacarius Augusto duni & Basileæ, Audemarum Bononia & Taronensis oppidi.

CAP. V.

Cumq; iam haberetur omnibus gratus B. Eustachius, ita vt nullus se beatum Columbanum perdidisse gerneret, qui eius doctrinis imbutus fuisset, præsertim cūm cernerent in discipulo magistri instituta manere: cūm, inquam, ijs omnibus charus esset, & omnium quoque Francia procerum studio & honore fulciretur, atque Clotarij regis amore & veneratione clueret, exarsit more suo liuidus aduersus sanctorum famam chelydrus, excitatq; è sinibus matris nouum Cain, qui fratrem velit zelo extinguere: vel etiam nouum proditorem, qui magistri dicta scinderet, & collidendo solida, ad fragiles turbarum auras fragilem mentem accommodaret. Excitat vnum è subditis, Agrestium nomine, qui quondam Theodorici regis notarius fuerat, & quadam cordis compunctioe tactus, omnia, quæ possederat, relinquens & ad Luxouium veniens, se & sua omnia supradicto patri tradiderat. Is ergo, vt cuncta replicem, religionis speciem in monasterio gestans, post licentiam postulat, vt gentium esse prædicator permitteretur. At vir sanctus illum diū obuiurgans increpat, ait illum se nō debere ad tale opus idoneum vel dignum, quippe vdem adhuc in religione, putare: omnibus ecclesiasticis ornamentis decoratum esse oportere, qui ad tantum opus satis aptus censeatur. Commemorat ei Ieremiam, qui licet Domini electione missus, tamen se dignum negauerit, dicens: A, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Moysen quoque adducit electum à Domino, & tamen linguæ causantem tarditatē. Sed cūm his rationibus nihil proficeret, quem tenere non valet, abire finit. Qui vbi ad Baioarios peruenit, ibi paululum moratus, nullum fructum attulit: sed velut alta platanus, garrula verborum folia tremulas quatens ad auras, fructus copiam nesciuit. Deindē Aquileiam proficiscitur. Porrò Aquileienses tum descuerant à communionē sedis Apostolicæ, de qua Dominus in Euangelio ad beatum Petrum Apostolorum principem loquitur: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Descuerant autem ob trium capitulorum dissensionem, vnde discordiæ incrementa diuturna manarunt, quod presenti operi non necesse est inferere. Veniens igitur Agrestius Aquileiam, socius statim schismatis effectus, à Romanæ sedis communionē se iunctus ac separatus est, totius orbis communionem, quicumque Romanæ sedi iungerentur, damnans, in sola Aquileia orthodoxam fidem retineri contendens. Hoc ergo schismate imbutus, epistolam venenosam, increpationibus plenam, ad beatum Attalam per Aureum, Adalualdi regis Longobardorū notarium, dirigit. Quam beatus Attala perlectam & ridiculò habitam, mihi tradidit seruandam: & ego quidem per multorum annorum spatia illam abditam habui, sed postea mea negligentia perdidit: nec quiuis vtiq; alius illam, sed ipse proprio stylo scripserat. Missa autem ad beatum Attalam epistola, ipse ad Luxouium properat, deindē beatū Eustachium schismaticis

* Adesbergam,
* Sadalbergam,

Cæca lumē
recipit.

Febri pel-
litur.

Ex mona-
chis multi
episcopi.

Chelydrus,
est genus ser-
pentis, sed
hic dæmonē
significat.

Ierem. 1.]

Exod. 3.

Matth. 16.

Nota stulti-
tiam schi-
smatici.

ticis tentat aculeis, si sanam eius mentem sua vesania corrumpere queat. Quod ut vir venerandus comperit, diu paternis alloquijs errantem monet: sed postquam salutaribus monitis & salubri antidoto mentem peste corruptam curare nequiuit, a suo ac suorum contubernio eum segregauit. Refutatus ergo à B. Eustachio, huc illucque vagatur, ut nonnullos suae sententiae fautores possit efficere. Sed cum praeter imperitia nihil posset obtinere, beati Columbani regulam sibi carpendam sumpsit, multa aduersus eam liuido dente garriens, ac velut coenosa sus grunniens, per quoscumque potuit sui similes murmur excitauit, annuente illi Abeleno, * Genuensis urbis episcopo, qui illi sanguinis coniunctione proximus erat. Et is quidem Abelenus vicinos episcopos in Agrestij subsidium omni studio sensim sibi iungere nitebatur, ita ut ipsum quoque regem Clotarium tentarent, num ipsorum parti esset assensum praebiturus. At ille sciens & experimento cognitam habens beati Columbani sanctitatem, & discipulorum eius doctrinam, primo suis eos studuit responsis redarguere: sed cum nihil proficeret, statuit ut synodali examine regula probaretur, nihil ambigens de beati Eustachij auctoritate & doctrina, quin omnes aduersantes sanctae regulae prudentia & facundia sua, adminiculante ei spiritu sancto, facile superaret. Emanante ergo regia iussione, multi Burgundionum episcopi in suburbio Matiscouensis oppidi conueniunt: inter quos Maximus residebat * Tretecus episcopus, propter quem praecipue synodum fieri urgebat Vuarnacharius beati Eustachij inimicus. Sed praualuit beati Eustachij deprecatio, ut qui fautor & patronus fieri voluit miserae intentionis, is correptus à Domino, omnium vires frangeret. Nam praefixo & statuto die, quo aduersus Eustachium altercatio futura erat, ipse morte praeventus interiit. Fractis ergo in illo Agrestianae partis viribus, turbantur, sciscitantur omnes ex Agrestio, quam aduersus regulam beati Columbani vel venerabilem Eustachium objiceret. Tum ille tremantibus labijs, nihil auctoritatis aut elucubrati eloquij habens, ait, superflua quaedam & à canonica constitutione aliena, ab eius regulae professoribus pari studio obseruari. Cumque illi vrgerent, ut ea expromeret, tandem crimina recitat, nempe ipsos suae regulae habere cochleam, quam cum lamberent, eam crebro signo crucis signari, & in ingressu cuiuslibet domicilij intra coenobium, tam ab introeunte quam egrediente, benedictionem postulari. Sed cum illi nihil dignum synodali discussione objici cerneret, alia, inquit, si qua habet, opponat. Prorumpit ille, aitque se scire Columbanum à caterorum more discrepare, & ipsa Missarum solennia multiplicatione orationum vel collectarum celebrare, & multa alia superflua: quae cum authore tamquam haereticas traditiones voluit ut Synodus execraretur. Ut verò audiuit beatus Eustachius haereticos dici se suosque, unam cum magistro Columbano, dixit ad Synodum: Vos, o decus sacerdotij, probare debetis, quinam in ecclesijs veritatis ac iustitiae seminaria constituant, & qui à veritate & vera religione aliena tradant. Quicquid enim à norma veri tramitis dissentit, extra Ecclesiae corpus haberi debet. Vestrum est discernere obiecta, an sint à scripturarum serie aliena. Aiunt illi: Ex tuo ore nosse volumus, quod his responsum reddas. At ille: Nequaquam, inquit, reor ego contrarium esse religioni, cochleam, quam Christianus lambit, vel quodcunque vas aut poculum, crucis signo muniri, cum per aduertum signi Domini pellatur pestis aduersantis inimici. Introentem verò monachum cellulam vel ex euntem benedictione Domini armari, ratum duco iuxta illam Psalmistae vocem: Dominus custodit te ab omni malo, custodiat animam tuam Dominus. Dominus custodiat introitum tuum & exitum tuum ex hoc nunc & usque in seculum: & licet hoc ad vnumquemque Christianum possit referri, ut gratia baptismi per fidem in Ecclesiam intrans seruetur, & usque ad finem perseverantiae vigore firmetur: tamen ad quotidianum motum siue in ingressu, siue egressu vel progressu vnumquemque nostrum signo crucis muniri, vel benedictione sodalium roborari, fas duco. Multiplicationem verò orationum in sacris officijs, credo ego omnibus ecclesijs proficere. Quanto enim plus Dominus queritur, tanto plus inuenitur: & cum crebrius oratione pulsatur, ad miserendum petentibus citius excitatur. Nihil enim magis desiderare debemus, quam orationi incumbere. Sic enim ipse Dominus in Apostolis nos hortatur: Vigilate & orate, ne intretis in tentationem. Sic & Apostolus sine intermissione orare nos docet. Denique, quae omnis sacra scriptura ad Deum clamare nos iubet. Qui enim clamare negligit, tanquam à Christi membris neglectus & praecisus, abijcitur. Nihil enim tam utile tamque salutare, quam creatorem multiplicatione precum & orationum assiduitate pulsare. His & consimilibus responsis confusus Agrestius, addit garrulitatis noxam, calumniatur

Agrestius
carpit Regu-
lam S. Co-
lumbani.
* for. Gene-
uenfis.

Clotarij re-
gis pruden-
tia.

Synodus
Matisco-
nensis.

Nota ridi-
culas Agre-
stij contra
monachos
obiectiones

Eustachij
ad calumnias
Agrestij
responfa.

Psal. 120.

Matth. 26.
1. Thef. 5.

capitis

capitis comam aliter tonderi, aliter characterem exprimi, & ab omnium recepto more descisci. Cum sic ille friuola garriret, sagax Eustachius, ut erat virtute patientiæ & scientiæ insignis, respondit: In horum præsentia sacerdotum te ego eius discipulus & successor, cuius tu disciplinam & instituta damnas, ad diuinum iudicium cum illo intra præsentis anni circulum disceptaturum inuito, ut iusti iudicis examen sentias, cuius famulum tuis obtreccionibus maculare conaris. His dictis, metus quosdam partis Agrestianæ perculit, hortanturque omnes, ut pacis nexu corda iungantur, & ille quidem à præsumpta temeritatis audacia desisteret, hic verò paterno affectu pijs correptionibus labentem foueret. Responder B. Eustachius: Vestris ego precibus libens satisfacerem, si misera mens duritiam vecordiæ abijceret, & correctis cauterio morbis, vel antidoto curatis visceribus, redux ad sana consilia se recipere niteretur. Tum verò cogitibus cunctis, Agrestius simulatam pacem postulat, ut postea factis declarauit. Eustachius miti animo, & mente virtutum conscia, suasionem poscentium flexus, pacem tribuit, osculum porrigit. Agrestius interim manifestam vesaniam metu verecundiæ continuit, non tamen à malis penitus recessit.

Agrestius fide pacem peti ab Eustachio.

CAP. VI.

COEpit nanque postea tentare monasteria, & sub specie discipuli, precium proditionis taxare. Venit verò ad quendam virum venerabilem Romaricum, qui primæ nobilitatis fuerat apud Theodebertum regem, porrò beati Columbani exemplo & Eustachij prædicatione permotus, in Luxouientiensi cœnobio monasticis institutis se subdiderat. Cum autem diu sub regulari tenore vitam ageret, post, Eustachio annuente, puellarum monasterium in fundo suo extruxit, in quo etiam regulam beati Columbani custodiendam indidit. Cumque iam multa religione polleret, ad eum Agrestius pergit, sese subditum atque obedientem simulat, simulque Amatam, quem ibi Eustachius ob imbuendam regulam præfecerat, molli- bus suggestionibus tentat. Eo nanque tempore pro quibusdam rebus neglectis tam Amatus quam Romaricus, ab Eustachio obiurgati fuerant. Laesos ergò ut sensit, ut facilius exasperatas mentes suis assertionibus iungeret, quibusdam adhibitis stimulis id paulatim nitebatur, ut venenata verba sana mentes reciperent, & sic in contemptum regulæ beati Columbani propriam vesaniam propagaret. Pròh dolor, exitiabili suasi- one ac letifera suggestionem infanus ille sana maculauit. Nam abiectis institutis pristinis, rudibus plebem doctrinis instruere illi conati sunt: & educto iam antè, iuxta B. Iob, colubro tortuoso manu obstetricante diuina, rursùm zelum inuidiæ admittere non metuunt. Deinde ad Burgundoforam dirigit iter Agrestius, ut eam quoque suis stimu- lationibus, si posset, macularet. At Christi virgo eum non femineo more, sed virili planè responsione confudit. Num tu, inquit, confutator veritatis & nouorum intro- ductor argumentorum, ea causa huc venisti, ut veneno tuo dulcia mella misceres, & vitalia alimenta letali amaritudine commutares? Illis tu detrahis, quorum ego virtu- tes experta agnoui, quorum doctrinam salubrem recepi, ex quorum eruditione mul- tos caelestia regna penetrasse comperi? Meminisse te velim illius Esaie: Væ qui dicit malum bonum, & bonum malum. Accelera, & prorsus ab hac vesania festinus recede. Confutatus ille his Christi famulæ responsis, rursùm ad Romaricum & Amatam re- pedat, ut cœpram deceptionis rugam foueat & cõtrahat. Sed non defuit ultio diuina. Cum enim ad hoc iam omnes adspirarent, ut contemptui pristinorum documentorum subscriberent, & assensores se præberent: primum lupi rabie exagitati, duos ex huius assertionis fautoribus, per intempestam noctem intra septa irrupentes, morsibus la- niarunt, atque ipsos quoque rabie comprehensos, miserabiliter morti tradiderunt. Ali- um quendam *Plericum, qui ad hunc discordiæ fomitem vehementer adspirabat, da- moniacus furor peruasit, atque ignobiliter neci dedit. nam propria manu ipse se laqueo suspendit. Sed cum hæc ultio necdum corrigeret delinquentes, protinus maior secuta est. Nam subito fulgur lapsum è caelo magno fragore percutit locum, ecclesiam perna- gatur, tegumenta subuertit, plebem vrit & exanimat, scilicet ut præfens correctio illi, quæ nimia simplicitate præueniente, calliditate euersa, ignauæ persuasioni assensum præbuerat, monstraret futuram debere iram fugere. Mortui ad præfens sunt usque ad viginti. Deinde metu percussos paulatim mors rapuit, ut ex ea ultione, ut aiunt, am- plius quam quinquaginta extincti sint: authore quidem criminis ad poenitentiam reseruato, ut si agnoscat & redeat, proculdubio sanitatem recipiat. Nullum etenim Dominus perire desiderat, sed semper quantum grauibus delictis obrutum, ut per poe- nitentiæ

Nota infidias Agrestij schismati.

Iob 26.

Burgundo- fora egregie confutat Agrestium.

Esa. 5.

En ultionem terribilem in calumniatores regulæ S. Colum- bani.
*Plericum

nitentiæ fomenta respiceat, expectat. Sed cum ille sepius sibi datum poenitentiae locum non agnosceret, vt B. Eustachij sententia, ad diuinum iudicium ipsum vocantis, præualeret, ante triginta dierum circulum, priusquam vertentis anni meta compleretur, à seruo suo, quem ipse redemerat, securi percussus, interijt. Agrestij interitus. Occasio criminis dicebatur, vxoris permixtio. Quod quanuis multi dixerint, & pro vero asserere voluerint, nostrum tamen affirmare non est. Cuncta enim, iuxta Salomonem, adducet Deus in iudicium pro omni errato, siue bonum, siue malum: & secundum Apostolum, Vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit. Hoc tamen nobis dicendum est, iustam eum sententiam diuini iudicij ferire non distulisse, vt & assentatores siue asseclas eius cessare à lacerationibus famulorum Dei admoneret, & ille per contumaciam admissa scelera merita ultione lueret. Amatus verò & Romaricus venerabilis Eustachij indulgentiam postulantes, recepti sunt, & submota desidia, eius gratia fruuntur. Porro Abelenus & careri Galliarum episcopi post ad roboranda Columbanii instituta adspirant: & multum iam, amore beati Columbanii & eius regulæ, monasteria construunt, fratres adunant, greges Christi congregant. Inter quos fuit illustris vir Eligius, qui modo Viromandensi ecclesiæ pontifex præest. Amatus & Romaricus conciliatur S. Eustachio Qui cum adhuc supersit, non meo iudicio fulciendus est, ne adulationis insimulet. Is verò apud Lemonicensem urbem monasterium nobile super fluium Vincennam, Solenniacum nomine, extruxit, distans ab ea vrbe millibus quatuor, & alia multa iisdem locis cœnobicia. Sed & Parisijs puellarum monasterium, quod regio munere acceperat, ædificat, cui Christi virginem Auream præfecit. In Bituricensi verò vrbe puellarum monasterium secundum beati Columbanii regulam * Bertuara, nobilis genere & religione fœmina, construxit. Construuntur multa cœnobicia S. Colubani. In suburbio Bituricensi vir venerabilis Theodulphus, cognomento Babelenus, monasteria ex regula beati Columbanii, religione omni pollentia extruxit: Primum in insula super fluium Milmandram, vbi religiosorum virorum adunauit carerum: Aliud Gaudiacum nomine, haud procul à fluiolo Albera: Tertium Christi virginum in loco, dicto Carantonio, super fluium iam dictum Milmandram. Item aliud Christi virginum iuxta Niuernense oppidum sub eadem regula construxit. Iam verò beatus Eustachius, has adeptus victorias, corrigere delinquentes studet, ac suæ paci eos, qui remanserant, adunare constituit. Porro monachorum, sub eius obedientia degentium in sæpedito monasterio ingens creuerat multitudo, vt iam multa per vicina loca cœnobicia construerentur, quæ eius successores B. Vualdebertus firmavit atque ædificauit.

CAP. VII.

DEnique beatum ex hac vita præstolans exitum, omni intentione ad contemplanda scripturæ diuinæ mysteria, siue, vt author loquitur, mysticorum præconiorum documenta desudat, solique Deo mente intenta preces fundens dirigit. Cumque iam per multorum circulum annorum hoc in opere intentus vacaret, aduenit tempus vacationis, ferturque sententia iusti iudicis, vt quod minus annorum circuli, diuersis afflictionibus peracti, purgauerant, paucorum corporis infirmitas dierum sanaret: interrogatusque inter poenæ incendia sub visione nocturna, si quadraginta dierum spatio leuiori poena cruciari velit, aut triginta feruentiori incendio purgatus, vitam beatam sanctus, cælos penetrare, ille respondit: melius esse, quamuis duris breui tempore subiacere flagellis, quam poenis leuioribus prolixius confumi. Tulit ergo prouisam atque electam corporis poenam, & die tricesimo omnibus valedicens, triste remanentibus nuncium depromit, suum exitum eadem die esse futurum. Deinde sumpto viatico, animam cælo reddidit, ardensque desiderium superis, & paterum regimen viuentibus religionisque exempla relinquens, ipse parta victoria, cælorum regna penetrauit, duce Christo, cui est virtus & honor per omnia secula seculorum, Amen. Viso oblata sancto viro. Eucharistia munitus obit.

DE S. QVIRINO tribuno & martyre habetur in Gestis Alexandri Papæ & martyris, Tomo 3. Maij die 3.

VITA